

عالم

سرانجام تلخ زمین خاطر ه ساز ۷ تیم محلی

نام: ارم یا شهید نوروزی

سازنده: محسن گروس، کورش برمک، حامد سلطانی، حمید شرفی، مهدی محمدی، مصطفی موسوی و...

نشانی: خیابان آزادی، خیابان استاد معین

جوانان و نوجوانان خیابان‌های جی، هاشمی، مهرآباد و... تا ۷ دهه قبل در گوشه و کنار محله‌شان هر جا که توپ پیدا می‌شد، مشغول بازی می‌شدند، اما طولی نکشید که با رونق ساختوساز در محله، زمین‌های یکی پس از دیگری ناپدید شدند و جای‌شان ساختمان‌های رنگارنگ قد کشید و دوره فراوانی زمین خاکی به سر رسید. بچه‌های هر زمینی که ناپدید شدند، مثل مردم آواره که مصیبتی خانه و زندگی‌شان را گرفته است، از زمینی به زمین دیگر کوچ کردند و سرانجام ۷ تیم فوتبال محلی همه در یک زمین گرد هم آمدند و زمین یکی شدند. زمین خاکی ارم که این روزها به نام شهید نوروزی شناخته می‌شود، نقطه آغاز و سکوی پرتاب برای بسیاری از فوتبالیست‌های نامدار بود که این روزها در بالاترین سطحی به سر می‌برد و چند سالی است که افراد متعدد ادعای تملک آن را دارند. به گفته حمید زمانی، ۴۶ ساله و بازیکن قدیمی تیم ارم، این زمین قبلاً محل پارک اتوبوس‌های شرکت واحد بود؛ «کم‌کم برایش تیر دروازه کاشتیم و حفظش کردیم. بعد از گذشت ۶۰ سال هنوز هم اینجا تا مدتی قبل دست مردم محل بود و بزرگان محل آن را رایگان می‌چرخاندند تا استعداد های ناب دیگری در این زمین پرورش یابند.» زمانی با اشاره به اینکه ورزشکاران زیادی از این ورزشگاه به شهادت رسیدند به اسامی کسانی مانند حسین قلی‌بیگی، قربان اکبری، امیر کاشانی، عبدالله فلاح و خیلی‌های دیگر، ۷ تیم محله، چمران، شاهین، زرین، استقلال، شهید نوروزی و... اشاره می‌کند که در این زمین پسا به توپ بودند. برادر شهید نوروزی علاقه‌مند به پرورش جوانان بود و مجتبی کرمانی مقام از تیم او درخشید.

یخچالی که زمین فوتبال شد

قبل از رواج یخچال و ورود وسایل برقی به پایتخت، تهرانی‌ها یخ مورد نیازشان را با استفاده از سرمای طبیعی و به روشی کاملاً سنتی تامین می‌کردند. حفر گودال عمیق و ساخت یخچال طبیعی شیوه‌ای بود که پایتخت‌نشین‌ها تا دوره قاجار برای تهیه یخ مورد استفاده قرار می‌دادند اما این گودال‌ها یکی پس از دیگری تخریب شدند و یکی از آنها به زمین فوتبال تبدیل شد. زمین خاکی «یخچالی» که در اراضی دولا ب واقع شده چنین پیشینه‌ای دارد. آنطور که قدیمی‌های دولا ب می‌گویند این محله در روزگار قدیم چند زمین خاکی داشت که برخی از این زمین‌ها گاهی محل برگزاری مسابقات کشتی هم بود. زمین یخچالی اما یکی از یخچال‌های طبیعی اراضی دولا ب بود. بیشتر یخچال‌های طبیعی در محدوده حصار ناصری ساخته می‌شد و اغلب آنها نزدیک به دروازه‌های شهر بود. محدوده اطراف دروازه دولا ب بیش از سایر مناطق تهران یخچال طبیعی داشت که زمین یخچالی یکی از آنها بود. یخچال‌های طبیعی در زمین‌های وسیع ساخته می‌شد و یک دیوار یا چینه کاهگلی در جنوب آنها بود. در قسمت شمال زمین هم چاله عمیقی که به استخر شباهت داشت حفر می‌کردند و کنار آن یک آب انبار می‌ساختند. آب از چاله به آب انبار می‌رفت و بر اثر سرمای زمستان یخ می‌زد. بعد هم روی یخ‌ها را با حصیر و پوشال می‌پوشاندند تا یخ‌ها تا فصل گرما حفظ شوند. زمین یخچالی اراضی دولا ب دقیقاً با همین شیوه ساخته شد اما حد فاصل اوخا در دوره قاجار تا دهه اول حکومت پهلوی اول مثل بیشتر یخچال‌های طبیعی تهران تخریب شد و سال‌ها متروک مانده بود. دوران مترو که ماندن زمین یخچالی با موج شکل‌گیری زمین‌های خاکی فوتبال در گوشه و کنار تهران همزمان شد و طولی نکشید که یکی از بزرگ‌ترین یخچال‌های طبیعی تهران جای خودش را به ۲ زمین خاکی فوتبال داد.

تهران تا ۳ دهه قبل مملو از زمین‌های خاکی فوتبال بود که آرام آرام به کانون اصلی فوتبال در پایتخت تبدیل شدند. نبض فوتبال پایتخت در زمین‌های خاکی می‌زد و یکی از سنت‌های طرفداران و عشاق فوتبال در تهران این بود که صبح جمعه به شوق ملاقات با فوتبالیست‌های نخبه، خودشان را به زمین‌های خاکی محله برسانند و دور هم حلقه بزنند. تماشای فوتبال در اطراف زمین‌های خاکی فصل مشترک خاطرات بسیاری از طرفداران فوتبال در تهران است، اما حالا دیگر نشانی از آنها باقی نمانده و صدای هیاهوی فوتبال در چهار گوشه تهران شنیده نمی‌شود. نام زمین‌های خاکی اما در ذهن عاشقان فوتبال در پایتخت زنده مانده است و در آستانه صدومین دربی پایتخت سراغ هویت‌های فوتبالی شهرمان رفته‌ایم.

نام: زمین یخچالی
سازنده: علی پروین، ضیا عربشاهی، سید مهدی ابطی، بهروز رهبری فرد
نشانی: محله مینا

هیجان در پایتخت به حساب می‌آمد و فوتبالیست‌های مشهوری مثل علی پروین، ضیا عربشاهی، سید مهدی ابطی، بهروز رهبری فرد و... را به فوتبال تهران معرفی کرد اما حالا دیگر هیاهوی فوتبال در محدوده اطراف زمین یخچالی به گوش نمی‌رسد و یک ورزشگاه نسبتاً نوپا جای آن را گرفته است. ورزشگاه سعید که در دهه ۷۰ در همین محل ساخته شد سال‌های متعدد ورزشی دارد اما دیگر زمین فوتبالی نیست که اهالی محله را جمع‌ها دور هم جمع کند تا یک دورهمی و ضیافت فوتبالی را تجربه کنند.

یادگاری از روشمند از سنت حسنه وقف

می‌گویند زمین اختیاریه یکی از باکیفیت‌ترین زمین‌های خاکی شمیران بود. آن روزها که محله‌های اعیانی شمال شهر، آبادی‌هایی خوش آب‌وهوا بودند، بیخ گوش ارتفاعات شمال تهران، هر آبادی یک تیم فوتبال داشت و نوبت میزبانی زمین خاکی اختیاریه که می‌رسید، زمین خاکی خاطر انگیز شمیران گوش تا گوش پراز تماشاگر می‌شد. زمین اختیاریه از ۷ دهه پیش تاکنون محل بازی چند نسل از فوتبال‌دوستان شمیران بوده و اگر چه دیگر رونق گذشته را ندارد، اما یکی از آخرین یادگارهای زمین خاکی‌های تهران است. غلامحسین نوریان، کاپیتان تیم ملی فوتبال ایران در دهه ۳۰ که روزگاری بازی در این زمین خاکی را تجربه کرده است، می‌گوید: «زمین خاکی اختیاریه یک یادگاری ارزشمند از سنت حسنه وقف در تهران است. قدیمی‌های اختیاریه می‌گویند ۴ برادر حدود ۱۷۰ سال پیش بخشی از املاک خود را وقف خدمت‌رسانی به مردم کردند و این زمین که از ۷۰ سال پیش به زمین فوتبال تبدیل شد بخشی از موقوفه‌ها بود که اتفاقاً منشأ خدمات بسیاری برای اهالی اختیاریه و دیگر محله‌های شمیران شد.» حسن روشن، پیشکسوت تیم استقلال تهران و تیم ملی فوتبال ایران که زیر و بم فوتبال را در همین زمین خاکی یاد گرفت و از زمین اختیاریه به بزرگ‌ترین تیم‌های فوتبال رسید، می‌گوید: «چند نسل از فوتبال تهران در این زمین خاکی پا به توپ شدند و به تیم‌های بزرگ تهران رسیدند. بازی در این زمین اما آداب خودش را داشت. قبل از بازی باید سنگ‌های درشت و تیز را که می‌توانست به بازیکنان آسیب بزنند، جمع‌آوری می‌کردیم تا همه چیز برای مسابقه و یک کری خوانی دیگر آماده شود. آن اوایل، تیر دروازه زمین اختیاریه چوبی بود و با تیرهای فلزی که از زمین رهبر میدان نوبیناد کنونی آوردند، زمین اختیاریه صاحب تیر دروازه فلزی شد تا امکانات لازم برای برگزاری مسابقات جدی‌تر مهیا شود.» نوریان به چهره‌های برجسته‌ای که از زمین اختیاریه به فوتبال تهران و ایران معرفی شدند، اشاره می‌کند: «گر زمین خاکی اختیاریه نبود مسیر بسیاری از چهره‌های فوتبال شمیران به‌سوی این ورزش محبوب کشیده نمی‌شد. چهره‌هایی چون مهدی دینورزاده، برادران سلیمی، برادران عابدینی، برادران نوروزی، عباس موسیوند، امیر مرزوقی، مهدی رضاییگی، علی کریم‌سوری، حسین ضرابی، اصغر حاجیلو و... همگی از بازی در همین زمین فوتبال به باشگاه‌های مطرح کشور راه یافتند.»

نام: زمین خاکی اختیاریه
سازنده: حسن روشن، مهدی دینورزاده، اصغر حاجیلو
نشانی: اختیاریه، خیابان پاسداران، خیابان عابدینی زاده

